

Nr 547.

Av herr **Hage**, angående avskaffande av mantalspengarna.

I en motion nr 70 i andra kammaren vid årets riksdag ha krävts åtgärder för att få bort några speciella skatter, som kvarstå som kvarlevor från en gången tid. Det finnes emellertid utöver de i nämnda motion berörda skatterna ytterligare några sådana, vars tillvaro i vår tid är fullständigt omotiverad. Jag syftar härmed på de s. k. *personella skatterna*, mantalspengarna inom statsbeskattningen samt de personliga sjukvårdsavgifterna och de personliga folkskoleavgifterna inom den kommunala beskattningen, vilka skatter alltjämt kvarstå, trots att det torde vara en allmän uppfattning, att de äro rudiment, vars kvarblivande uteslutande har sin grund i att de en gång under andra tidsförhållanden kommit till och att man sedan ej kommit att beakta det faktum, att det nu för tiden ej finnes någon förnuftig mening med nämnda skatters kvarstående.

Emellertid har frågan om nämnda skatters borttagande flera gånger varit föremål för riksdagens behandling — exempelvis år 1912, 1922, 1923 och 1930. Vid förstnämnda tillfälle uttalade sig åtminstone andra kammaren för ett borttagande av skatterna i fråga. År 1922 avvisades frågan, men år 1923 begärde riksdagen, utan motstånd från något håll och på grund av motion av f. d. finansminister Lyberg, utredning i frågan. År 1930 avslögs de väckta motionerna med hänsyn till att riksdagen förväntade ett förslag i frågan »snarast möjligt» i samband med spörsmålet om omläggningen av skatteuppbörden. Trots detta är frågan alltjämt olöst, oaktat ett flertal länsstyrelser och andra myndigheter — exempelvis statskontoret och riksräkenskapsverket — samt sammanslutningar inom det kommunala området — bl. a. svenska landstingsförbundet — obetingat tillstyrkt ett borttagande av skatteformerna i fråga.

Det finnes flera vägande skäl utöver dem, som här ovan antytts, för ett borttagande av här nämnda skatter. Ett sådant motiv är att de personella skatterna, som tillkommit långt tillbaka i tiden, icke alls passa in i det nuvarande skattesystemet, som — åtminstone då det gäller den direkta beskattningen — är grundat på principen, att skatten skall avvägas med hänsyn till skatteförmågan, under det att den här berörda skatten, som bekant, uttages med en bestämd avgift, utan något hänsynstagande till skattekraften.

Men ett ännu mera bärande skäl för borttagandet torde vara den omständigheten, att den personella skatten — som längre tillbaka i tiden med det penningvärde, som då var gällande, kunde ha någon betydelse för stat, landsting och kommun i ekonomiskt hänseende — numera i nämnda av-

seende är fullständigt betydelselös. Ja, än mera! Det har vid upprepade tillfällen av personer, som genom sitt arbete äro sakkunniga på detta område, förklarats, att de anse för nämnda skatts uppdebitering uppbörd, redovisning och indrivning m. m. draga så stora kostnader att dessa »äta upp» skattebeloppet — man kan t. o. m. ifrågasätta, om ej i vissa fall nämnda kostnader *överstiga* skattens belopp. Detta är också ganska förklarligt, eftersom skattebeloppen röra sig om sådana små belopp som 40 öre per man och 20 öre per kvinna (mantalspengar) samt högst 50 öre per man och 25 öre per kvinna (personliga sjukvårdsavgifterna och personliga folkskoleavgifterna).

Det är under sådana förhållanden ganska naturligt, att en person i en diskussion en gång påstod, att denna skatteform påminde något om ett vedsågningsmaskineri, som lär ha existerat någonstans under kristiden, vilket frambragte ungefärligen så mycket sågat vedbränsle, som åtgick för att driva maskineriet.

Det som här anförts torde leda fram till den uppfattningen, att *antingen* böra de personella skatterna bestämmas till sådana belopp, att de ha någon förnuftig mening, *eller också* böra de borttagas. Då det första alternativet knappast kan komma i fråga med hänsyn till önskvärdheten, att beskattningen uttoges efter skatteförmåga, återstår endast den senare vägen att beträda.

Tiden borde nu kunna vara inne, att riksdagen åtminstone i princip uttalar sig för en sådan reform, vilken ju ej berör någon stor *principfråga* inom beskattningens område utan fastmera kan anses som ett *detaljspörsmål av skatteteknisk natur*, men som likväl åtminstone ett 35-tal år varit föremål för övervägande.

Så exempelvis uttalade man sig redan i 1900 års skattelagstiftningskommitté för ett borttagande bl. a. av mantalspengarna, varvid man framhöll följande: »Vad nu mantalspengarna beträffar, torde det icke kunna förnekas, att bibehållande av dessa vid sidan av ett skattesystem, som ansetts böra grundas på den personliga skatteförmågan, skulle vara föga följdriktigt, och kommittén har så mycket mindre kunnat hysa någon betänklighet för sin hemställan, att ifrågavarande skatteform må ur statens skattesystem utmönstras, som dess ringa finansiella betydelse gör, att statskassan utan någon vidare avsaknad kan undvara dessa.»

Ytterligare ett skäl, som åtminstone kan anföras för frågans upptagande just nu — åtminstone då det gäller *statsbeskattningen* — är, att finansministern i statsverkspropositionen meddelat, att en proposition är under utarbetande rörande omläggningen av beskattningen på inkomst och förmögenhet, och att denna proposition avser att bl. a. taga hänsyn till önskemålet om en större *enkelhet* i beskattningen. Detta skulle på denna punkt kunna nås även genom borttagandet av den föråldrade och rudimentära »svanskota», som inom den statliga och kommunala skattelagstiftningen

utgöres av de personella skatterna, vilkas bibehållande dessutom icke på något sätt kan motiveras från stats- eller kommunalfinansiella utgångspunkter.

Under hänvisning till vad här anförts hemställes alltså,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om vidtagande av sådana åtgärder, att mantalspengarna måtte borttagas.

Stockholm den 23 januari 1936.

Ernst Hage.